

Vodič o ranom razvoju djeteta

Praktične smjernice za roditelje

MINISTARSTVO RADA, MIROVinskOGA
SUSTAVA, OBITELJI I SOCIJALNE POLITIKE

VISOKI
JABLANI

*Sadržaj ove publikacije isključiva je
odgovornost udruge Poseban prijatelj.*

IMPRESUM

Nakladnik: Udruga Poseban prijatelj

Uredništvo: Dr.sc. Silva Capurso, Doc.dr.sc. Ljiljana Pintarić Mlinar,
Dženita Lazarević, Mihaela Jović Karešin

Lektura i korektura: Dajana Šimić

Ilustracije: PRESSMAX, Split

Grafička priprema i tisak: PRESSMAX, Split

Naklada: 600 kom

Tiskano: siječanj, 2026.

Što je rani razvoj?

Rani razvoj obuhvaća razdoblje od rođenja do 6. godine života.

U literaturi se, istina, navode različiti vremenski intervali; od rođenja do treće godine, od rođenja do šeste, pa i sve do osme godine djetetova života.

No ono što je svima zajedničko je to da ukazuju na izniman i jedinstven značaj tog razdoblja; to je vrijeme najintenzivnijeg učenja, izgradnje mozga i oblikovanja emocionalnih i socijalnih vještina. Temelji koji se tada postavljaju su ključni za kasniji uspjeh u školi, u odnosima s drugima i svakodnevnom životu.

Dokazi iz znanstvenih istraživanja višekratno potvrđuju da iskustva, odnosi i okolina izravno utječu na to koje veze u mozgu jačaju, a koje se uklanjaju, postavljajući temeljne krugove.

Mozak doseže približno 80% svoje odrasle veličine do druge godine života, postavljajući temelje za buduće učenje i složene funkcije.

Ključna razvojna područja

Čimbenici koji imaju ključnu ulogu u oblikovanju djetetova razvoja različitog su podrijetla. Jasno je da biološki preduvjeti, odnosno ono što nazivamo „našom genetikom“, oblikuju temeljne „puteve razvoja“.

Međutim, izlaganje primjerenim iskustvima, uz podršku onih kojima je dijete povjereno, omogućit će pozitivnu realizaciju genetskog potencijala. Stoga je jasno da psihološki razvoj i osobine bliskih osoba izravno utječu na razvoj sigurne privrženosti, koja je nužan preduvjet socio-emocionalne, ali i svake druge dobrobiti djeteta.

Šire obiteljsko okruženje, lokalna zajednica i resursi podrške obiteljima i djeci, također su potporni stupovi optimalnog ranog dječjeg razvoja.

Motorika je jedno od područja razvoja kroz koje prekretnice često najbrže uočavamo ide li razvoj očekivanim tijekom. Dijeli se na grubu motoriku, koja obuhvaća držanje glave, okretanje, puzanje, hodanje i trčanje, te na finu motoriku, koja uključuje hvatanje predmeta, slaganje kockica, crtanje i manipulaciju malim predmetima.

Govor i komunikacija često su jedan od najjasnijih pokazatelja brzine i složenosti razvoja dječje inteligencije. U osnovnom pregledu obuhvaćaju razumijevanje jednostavnih uputa, razvoj gesta, pojavu prvih riječi kao razvoj i rečenica.

Razvoj socijalne komunikacije jedinstven je pokazatelj djetetova potencijala za učinkovito učenje i odnose s vršnjacima. Uključuje kontakt očima, imitaciju i zajedničku pažnju (dijeljenje pažnje s drugom osobom na isti sadržaj ili aktivnost).

Socio-emocionalni razvoj primarno podrazumijeva razvoj sigurne privrženosti s roditeljem, ali i prepoznavanje emocija, suosjećanje i regulaciju ponašanja. Optimalan razvoj u navedenim područjima vodi i prema razvijanju igre s drugom djecom, suradnje i dijeljenja.

Na temelju opažanja i usvajanja elemenata u svim navedenim razvojnim područjima možemo pratiti i vrednovati odrednice kognitivnog razvoja: istraživanje okoline, rješavanje problema, razvoj pažnje, pamćenja i logičkog zaključivanja te upotrebu simboličke igre (sposobnost „pretvaranja“, odnosno zamišljanja da je nešto „kao da jest“...).

Zašto je rani razvoj važan?

U prilog tome govore činjenice o razvoju mozga: najintenzivniji razvoj odvija se do treće godine života, a nastavlja se i tijekom pete i osme godine, uz potencijal za daljnje sazrijevanje. Taj razvoj omogućuje sve bolju obradu informacija i učinkovitiju primjenu naučenog u novim situacijama.

Stoga je jasno koliko je važno i nužno rano poticanje razvoja jer:

- povećava uspjeh u učenju i doprinosi emocionalnoj stabilnosti
- omogućuje pravovremeno prepoznavanje teškoća
- omogućuje bržu i učinkovitiju podršku

Uloga roditelja

Roditelji su prvi i najvažniji „učitelji“. Njihova podrška i uloga u ranom poticanju dječjeg razvoja uključuje kontinuitet nježne, svakodnevne interakcije s djetetom kroz dodir, pjevušenje, pričanje i zajedničku igru, uz emocionalnu toplinu i iskazivanje razumijevanja za djetetove reakcije i potrebe.

Važan dio potpore je i uvođenje rutina koje djetetu donose osjećaj sigurnosti i predvidivosti, kao i poticanje radoznalosti kroz primjerene podražaje i istraživanje okoline.

Ako se pojave brige oko razvoja, preporučuje se pravovremeno uključivanje stručnjaka i traženje savjeta.

Poticajne aktivnosti za svaku dob

(Donosimo kratak pregled najosnovnijih i najpoznatijih oblika rane interakcije.)

U dobi od 0 do 12 mjeseci posebno su korisni glasovna interakcija kroz govor, pjesmice i imitaciju zvukova, zatim „igrice na trbuščiću“ (tummy time) koje potiču razvoj motoričkih vještina, kao i senzorno obogaćeni predmeti i igračke poput šuškalica i slikovnica s različitim teksturama ili tipkicama sa zvukom.

Korisna su i sigurna dječja ogledalca.

U dobi od 1 do 3 godine preporučuju se igra uloga, jednostavne slagalice i kocke, a u igri je korisno poticati imenovanje predmeta i korištenje kratkih rečenica.

Dobro je postupno uvoditi vježbe samostalnosti pri hranjenju i oblačenju te povjeravati djetetu jednostavna, dobno primjerena „mala“ zaduženja u kućanstvu.

U dobi od 3 do 6 godina preporučuju se aktivnosti poput slikanja, rezanja i modeliranja plastelinom, kao i igre koje razvijaju razmišljanje, primjerice pamtilice (memory) i jednostavne društvene igre. Također je korisno poticati razvoj emocionalne pismenosti kroz razgovor o osjećajima.

Kada potražiti stručnu podršku?

Stručna procjena i savjetovanje preporučuju se ako je izostalo:

- glasanje / gugutanje / reagiranje na dozivanje ili na zvučne podražaje iz okoline
- uspostavljanje kontakta očima ili zadržavanje pogleda na licu majke / - bliskih osoba koje pružaju podršku
- prohodavanje do 18. mjeseca

Također, preporučuju se ako:

- dijete ne koristi ili ne izgovara relativno razumljive riječi do 2. godine
- dijete ne koristi jednostavne rečenice do 3. godine
- dolazi do gubitka već usvojenih vještina
- dijete pokazuje izraženu izbirljivost i teškoće u rutinama hranjenja (ili drugim rutinama)
- dijete ima učestale ispade bijesa ili teškoće u socijalnoj interakciji

Uloga stručnjaka u ranoj intervenciji

U ranoj intervenciji sudjeluju:

- liječnici (od pedijatarata do niza drugih specijalista)
- edukacijski rehabilitatori
- logopedi
- psiholozi
- radni terapeuti

Neke od najčešćih uloga ovog stručnog tima su:

- inicijalna podrška obitelji (savjetovanje i informiranje), primarno roditeljima, ali i ostalim članovima koji su u češćoj ili povremenoj interakciji s djetetom
- procjena usvojenosti razvojnih prekretnica i eventualnih odstupanja
- prema potrebi, dodatni specijalistički dijagnostički postupci
- izrada individualnih planova podrške za dijete i obitelj
- izrada plana praćenja i redovite evaluacije intervencije

Kako izgleda kvalitetna podrška?

Pristup djetetu i obitelji u ranoj intervenciji uvijek je individualiziran. Prema australskom stručnjaku za ranu intervenciju u obitelji Timu Mooreu (2010), kvaliteta rane intervencije temelji se na četiri ključne sastavnice: okruženje u kojem se dijete nalazi treba biti bogato mogućnostima i podrškom kako bi dijete učilo i razvijalo se; odnosi između roditelja, djeteta i stručnjaka trebaju biti pozitivni i suradnički; djetetu je potrebno osigurati optimalne prilike za učenje onoliko koliko mu je potrebno; a ako se učenje ne može u dovoljnoj mjeri odvijati u prirodnom okruženju, važno je poučiti obitelj strategijama kako bi djetetu mogla omogućiti razvojne poticaje u svakodnevnim situacijama.

Poruka roditeljima

Svako se dijete razvija svojim tempom. Najvažnije je pružiti mu ljubav, sigurnost i predvidivost (strukturu), primjerenu komunikaciju i podršku. Pravovremena briga i stručno vodstvo pomažu djetetu da ostvari svoje potencijale.

GRAD DUBROVNIK

OPĆINA LOVAS
OŠ LOVAS

PODRUČNI URED DUBROVNIK

PODRUČNI URED VINKOVCI

Dječji vrtić Prelica

Adresa
Vladka Mačeka 122
20 000 Dubrovnik

Kontakt
099 455 2471

Email
posebanprijatelj@yahoo.com

www.posebanprijatelj.hr